

امارت اسلامی افغانستان
وزارت اقتصاد
معینیت مسلکی
ریاست پالیسی و استراتیژی اقتصادی

چشم انداز اقتصادی کار افغانستان

۱۴۴۵

امارت اسلامی افغانستان

وزارت اقتصاد

معینیت مسلکی

ریاست پالیسی و استراتیژی اقتصادی

چشم‌انداز اقتصادی کار افغانستان

۱۴۴۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعریف اصطلاحات:

اصطلاح نرخ مشارکت نیروی کار:

تعریف ملی و سازمان جهانی کار: فیصدی نفوسی که در سن کار قرار داشته، مصروف کار و بیکار باشند.

اصطلاح نسبت اشتغال بر نفوس:

تعریف ملی: تمام افرادی که دارای سن ۱۴ و یا بلندتر از آن در طول یک هفته قبل از سروری حداقل ۸ ساعت کار با مزد را انجام داده باشند.

تعریف سازمان جهانی کار: تمام افرادی که دارای سن ۱۵ و یا بلندتر از آن در طول یک زمان معین یک ساعت در روز و یا یک روز در هفته کار با مزد را انجام داده باشند.

اصطلاح بیکار:

تعریف ملی: تمام افرادی که حداقل سن ۱۴ را تکمیل کرده و در طول یک هفته گذشته هیچ کار نکرده باشند و یا کمتر از ۸ ساعت کار کرده باشند و در جست‌وجوی کار با مزد باشند.

تعریف سازمان جهانی کار: تمام افرادی که حداقل سن ۱۵ را تکمیل کرده و در طول یک زمان معین هیچ کار نکرده و در جست‌وجوی کارند.

اصطلاح کم‌کار:

تعریف ملی: تمام افرادی که حداقل دارای سن ۱۴ بوده و در طول یک هفته قبل از سروری کمتر از ۴۰ ساعت کار کرده باشد و وقت کار اضافی را نداشته باشند.

تعریف سازمان جهانی کار: تمام افرادی که حداقل سن ۱۵ را تکمیل کرده و به اساس زمان استخدام شده باشند و عایدشان نظر به نیازهای شان کافی نباشد و علاقه بیشتر برای کار کردن را دارند.

جوانان بدون کار، تعلیم و آموزش (NEET):

تعریف ملی و سازمان جهانی کار: عبارت از نفوس جوانانی که (بین سنین ۱۵ الی ۲۵)، بدون کار، عدم مصروفیت در تعلیم و آموزش باشند.

اصطلاح نیروی کار بالقوه:

تعریف سازمان جهانی کار: تمام افرادی که پشت کار می‌گردند؛ اما آماده استخدام نمی‌باشند و یا آماده کار کردن هستند؛ ولی پشت کار نمی‌گردند.

کارگر فامیلی: تمام افراد شامل مرد و زن دارای سن کار بوده و مسئولیت پیشبرد امور خانه را به عهده داشته باشند.

کار با مزد و معاش: تمام کارگرانی که از جانب کارفرمایان در مقابل مزد و معاش معین استخدام شده باشند.

کارگر مستقل: تمام افرادی که دارای کار مستقل بوده و از جانب شخص دومی استخدام نشده باشند.

کارفرما: عبارت از تمام افرادی که صاحب شرکت / فابریکه بوده و به استخدام کارگران پرداخته‌اند.

فقر شدید کار: به وضعیتی اطلاق می‌گردد که افراد روزانه کم از ۱/۹ دالر عاید سرانه داشته باشند.

فقر نسبی کار: به وضعیتی گفته می‌شود که افراد روزانه بین ۱/۹ و ۳/۲ دالر عاید سرانه داشته باشند.

فهرست عناوین

عنوان

صفحه

مقدمه ۱

بخش اول
اقتصاد و بازار کار

۱. اقتصاد و بازار کار..... ۴
- ۱,۱. رشد اقتصادی و ایجاد کار: ۴
- ۱,۲. اقتصاد غیررسمی و اشتغال: ۵
- ۱,۳. تحول در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای: ۷
- ۱,۴. تعادل عرضه و تقاضا در بازار کار: ۸
- ۱,۵. حداقل دستمزد: ۸

بخش دوم
بازار کار افغانستان

۲. بازار کار افغانستان..... ۱۰
- ۲,۱. پیشینه رشد اقتصادی افغانستان و ایجاد کار: ۱۰
- ۲,۲. عرضه نیروی کار: ۱۰
- ۲,۳. تقاضا و جذب نیروی کار: ۱۱
- ۲,۴. شیوه استخدام: ۱۳
- ۲,۵. نفوس افغانستان: ۱۳
- ۲,۶. مشخصات نیروی کار: ۱۴
- ۲,۷. اشتغال به تفکیک سکتورهای اقتصادی: ۱۴
- ۲,۸. وضعیت اشتغال در سطح ولایات افغانستان..... ۱۵
- ۲,۸,۱. نسبت اشتغال بر نفوس: ۱۵
- ۲,۸,۲. میزان بیکاری: ۱۶
- ۲,۸,۳. اشتغال به اساس سکتورهای اقتصادی: ۱۷
۳. چالش‌های عمده بازار کار افغانستان: ۲۰
۴. پیشنهادات:..... ۲۱
- نتیجه‌گیری ۲۱
- ضمیمه ۲۲
- منابع ۲۳

فهرست شکل‌ها

شکل ۱: اقتصاد غیر رسمی و اشتغال ۶

شکل ۲: عرضه نیروی کار ۱۱

شکل ۳: تقاضا و جذب نیروی کار ۱۱

فهرست گراف‌ها

گراف ۱: نفوس افغانستان ۱۳

گراف ۲: اشتغال به تفکیک سکتورهای اقتصادی ۱۴

گراف ۳: فیصدی نسبت اشتغال بر نفوس در سطح ولایات ۱۵

گراف ۴: فیصدی نرخ بیکاری در سطح ولایات ۱۶

گراف ۵: اشتغال به اساس سکتورهای اقتصادی ۱۷

فهرست جدول‌ها

جدول ۱: اشتغال به اساس سکتورهای اقتصادی ۱۹

جدول ۲: ضمایم ۲۲

مقدمه

با توجه به موقعیت خاص جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی افغانستان در سال ۲۰۲۳ چشم‌انداز اقتصادی کار در این کشور با چالش‌های زیادی همراه بوده است. افغانستان پس از سال‌ها درگیری و جنگ، همچنان با مشکلات اقتصادی و اجتماعی عدیده‌ای دست‌وپنجه نرم می‌کند، با پیروزی امارت اسلامی افغانستان و استقرار امنیت در سراسر کشور، لاله‌الحمداً، با گذشت هر روز وضعیت رو به بهبود است و امیدواری‌ها در جهت رشد اقتصادی، کار و فعالیت‌های مؤثر اقتصادی بیشتر شده می‌رود.

از نظر اقتصادی، اقتصاد افغانستان عمدتاً بر زراعت و استخراج معادن متکی می‌باشد. بخش صنعتی و خدماتی هنوز به طور کامل توسعه نیافته و نرخ بیکاری به‌ویژه در میان جوانان بالا بوده و فرصت‌های شغلی محدود است. بسیاری از مردم در بخش غیررسمی اقتصاد اشتغال دارند که امنیت شغلی و دسترسی به مزایای اجتماعی برای آن‌ها محدود می‌باشد. از منظر اجتماعی، چالش‌هایی مانند آموزش ناکافی، مهارت‌های پایین نیروی کار، عدم تناسب میان مهارت‌های فارغ‌التحصیلان و نیازهای بازار کار، نابرابری‌های تخصصی و مسلکی همچنان وجود دارد. این عوامل بر توسعه بازار کار و چشم‌انداز اشتغال در کشور تأثیر منفی می‌گذارند.

با این حال؛ افغانستان در طول سال‌های اخیر تلاش‌های زیادی را برای بهبود اوضاع اقتصادی و اجتماعی خود انجام داده است، از جمله سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، آموزش و مهارت‌آموزی، و توسعه بخش‌های صنعتی، رشد سکتور خصوصی و خدماتی می‌تواند در بهبود چشم‌انداز اقتصادی کار در این کشور مؤثر باشد. همچنین، تقویت نهادهای اقتصادی و اجتماعی، ثبات سیاسی و گسترش روابط تجاری با جهان خارج، جلب کمک‌های خارجی از طریق مؤسسات و رشد سکتور توریستی یا گردشگری از جمله راهکارهای مهم برای بهبود چشم‌انداز اقتصادی کار در افغانستان می‌باشند.

موجودیت و دسترسی به ارقام و معلومات دقیق در مورد وضعیت اقتصادی و اجتماعی در راستای انکشاف پلان و پالیسی‌های عامه‌پراهمیت می‌باشد. از جمله بیکاری که یک معضل ملی و بین‌المللی است، نیاز به غور و بررسی بیشتر دارد. طوری که با گذشت زمان فرصت‌های اشتغال‌زایی در افغانستان محدودتر شده و تعداد بیکاران افزایش می‌یابد. به منظور اتخاذ تصمیم و انکشاف پالیسی‌های همه‌شمول و قابل تطبیق، نیاز مبرم به معلومات جدید و دقیق دارد.

به منظور ارایه ارقام و معلومات دقیق در مورد بازار کار افغانستان و همچنان رسیدگی و دریافت راه‌های بیرون‌رفت از معضل بیکاری موجود در افغانستان، ریاست پالیسی و استراتژی اقتصادی وزارت اقتصاد، تهیه و ترتیب چشم‌انداز اقتصادی کار را روی دست گرفته تا آمار و ارقام دقیق و به‌روز را در سطح جهان و منطقه، به دسترس پالیسی‌سازان و محققان قرار می‌دهد.

چشم‌انداز اقتصادی کار افغانستان در دو بخش: (بخش اول: اقتصاد و بازار کار و بخش دوم: بازار کار افغانستان) ترتیب، تدوین و تنظیم گردیده است.

آمار و ارقام در چشم‌انداز اقتصادی کار افغانستان از منابع معتبر ملی و بین‌المللی همچون سازمان جهانی کار، بانک جهانی، نهادهای داخلی مانند اداره احصائیه و معلومات و وزارت اقتصاد مورد استفاده قرار گرفته است که می‌تواند برای محققان و استادان پوهنتون‌ها و محصلان، نهادهای تحقیقی و اکادمیک به‌عنوان یک منبع قابل استفاده و مؤثر واقع گردد.

۱ ILO (International Labour Organization).

۲ World Bank.

بخش اول:

اقتصاد و بازار کار

اقتصاد و بازار کار به طور مستقیم مرتبط با یکدیگرند و تأثیر متقابلی بر یکدیگر دارند. در این بخش پیرامون موضوع، نکات مهمی چون: رشد اقتصادی و ایجاد کار، اقتصاد غیر رسمی و اشتغال، تحول در آموزش های فنی و حرفه ای، تعادل عرضه و تقاضا در بازار کار و حداقل دستمزد مورد بحث قرار گرفته است.

۱. اقتصاد و بازار کار

۱.۱. رشد اقتصادی و ایجاد کار:

تجارب تحقیقات گذشته در سطح جهان نشان داده است که رابطه مثبت و منطقی بلند میان رشد اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی وجود دارد؛ به ویژه رشد سکتور تولید و خدمات توانسته است تأثیرات زیادی در بخش تأمین فرصت‌های شغلی به وجود آورد. سکتور زراعت و رشد زنجیره‌ای ارزش در زراعت نیز از جمله عوامل ایجاد فرصت‌های کاری و جذب نیروی بشری تجربه گردیده است. صنعت بافندگی، تجارت محصولات زراعتی و پروسس آن از جمله فعالیت‌های اقتصادی اشتغال‌زا در سطح کشور به شمار می‌روند.

در کشورهای انکشاف‌یافته، سکتور خدمات نسبت به سکتور تولیدی بیشتر زمینه کار و اشتغال را فراهم می‌نماید، برعکس در سطح کشورهای کم‌انکشاف‌یافته سکتور تولید و زیربنا نقش چشم‌گیر را داشته است.^۱

رشد اقتصادی به تنهایی لزوماً منجر به ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر و بهتر نمی‌گردد، بالخصوص برای اقشار فقیر، آسیب‌پذیر و کسانی که در معرض خطر و عقب‌ماندگی قرار دارند. رشد اقتصادی بیشتر نیازمند افزایش اشتغال مولد (افزایش اشتغال و افزایش مولدیت نیروی کار) می‌باشد. تأثیر رشد اقتصادی بر ایجاد اشتغال نه تنها به نرخ رشد بستگی دارد؛ بلکه به کارایی که از طریق آن رشد به نیروی مولد تبدیل می‌شود، نیز بستگی دارد.

شاخص‌هایی که توانایی یک اقتصاد را برای ایجاد فرصت‌های کار و اشتغال برای نفوس آن اندازه‌گیری می‌کنند، می‌توانند بینش‌های ارزشمندی را در مورد عملکرد کلی توسعه اقتصاد ارایه دهند. این شاخص‌ها شامل نرخ بیکاری، نسبت اشتغال بر نفوس، نرخ مشارکت نیروی کار، رشد اشتغال با توجه به تولید بوده است، این شاخص نشان می‌دهند که چه میزان رشد اشتغال با یک درصد رشد اقتصادی مرتبط است، چنان‌که کاهش در محتوای اشتغال از رشد یک موضوع، نگران‌کننده است. ادغام صریح اشتغال و کار شایسته در رشد اقتصادی و سیاست‌های کاهش فقر و به حداکثر رساندن منافع برای مردم کمک نموده و زمینه رشد پایدار و فراگیر را تأمین می‌کند.

بحث مهم دیگر در این مسأله وضعیت «فقرای کارگر» می‌باشد، به ویژه در کشورهایی که دارای اقتصاد رسمی کوچک می‌باشند و بیشتر نفوس در آن کار می‌کنند، اغلب به سختی و برای ساعات طولانی؛ اما به سادگی قادر به کسب درآمد کافی نیستند و هنگامی که کاری با دستمزد و بدون مزد روزهای طولانی آن‌ها ترکیب شوند، دیده می‌شود که خود و خانواده‌های‌شان هنوز هم در زیر خط فقر قرار دارند.

در طول سال‌های گذشته، *UN-DESA*، *OECD*، *UNDP*، *ILO*، بانک جهانی و دیگران تحلیل‌های قابل توجهی در رابطه به رشد اقتصادی، میزان اشتغال و میزان فقر انجام داده‌اند: به گونه مثال گزارش توسعه جهانی بانک جهانی در سال ۲۰۱۳، با عنوان «شغل»، نقش تحول‌آفرین اشتغال را از نظر افزایش استانداردهای زندگی، انسجام اجتماعی بیشتر و مولدیت انکشاف یافته اشاره کرده است.

^۱ <https://www.enterprise-development.org/what-works-and-why/evidence-framework/link-between-employment-and-economic-growth>.

گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۵ UNDP که تحت عنوان «بازاندیشی کار برای توسعه انسانی» منتشر شد، به دنبال ایجاد ارتباط بین کار (به معنای وسیع‌تر) و توسعه انسانی بوده است. کنفرانس مشترک ILO-IMF که در سال ۲۰۱۰ در اُسلو برگزار شد، رابطه بین رشد، اشتغال و انسجام اجتماعی را مورد بررسی قرار دادند.

مجلس کاهش فقر در افریقا در سپتامبر ۲۰۰۴ در واگادوگو برگزار شد و بیانیه‌ای که در آن مناسبت توسط سران کشورهای افریقایی تصویب شد، ایجاد اشتغال را به عنوان یک هدف صریح و مرکزی سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی در سطوح ملی، منطقه‌ای برای کاهش فقر پایدار بود.

اقتصاد روستایی فرصت قابل توجهی برای ایجاد شغل مناسب، کاهش فقر، تضمین امنیت غذایی و شغلی شناسایی گردیده است.

با این حال؛ در اکثر کشورهای عقب مانده و کم‌انکشاف یافته، بسیاری از کارگران روستایی در فقر زندگی می‌کنند که علت فقر و عقب ماندگی آن‌ها بیشتر ارتباط به فعالیت‌های اقتصادی غیررسمی دارد.

۱.۲. اقتصاد غیررسمی و اشتغال:

اقتصاد غیررسمی به فعالیت‌های گفته می‌شود که ارزش بازار دارند و در صورت ثبت، شامل درآمد مالیاتی در تولید ناخالص داخلی می‌گردند. این پدیده در سطح جهانی گسترده است. بر اساس گزارش سازمان بین‌المللی کار، حدود ۲ میلیارد کارگر یا ۶۰ درصد از جمعیت ۱۵ ساله و بالاتر در جهان حداقل بخشی از وقت خود را در سکتور غیررسمی سپری می‌کنند. با وصف اینکه دامنه و گستردگی فعالیت‌های غیررسمی با توسعه اقتصادی کاهش می‌یابد؛ اما هنوز هم حدود یک سوم از فعالیت‌های اقتصادی کشورهای با درآمد کم و متوسط و حدود ۱۵ درصد اقتصاد کشورهای انکشاف یافته را احتوا می‌نماید.^۳

از یک طرف، افراد و نهادها ممکن است برای اجتناب از مالیات و مشارکت‌های اجتماعی یا رعایت استانداردها و الزامات مجوز خارج از اقتصاد رسمی باقی مانده و فعالیت می‌نمایند و از سوی دیگر، ممکن به فعالیت‌های غیررسمی به عنوان یک شبکه ایمنی تکیه کنند؛ یعنی ممکن است آن‌ها فاقد تحصیلات و مهارت‌های شغلی رسمی بوده و یا برای دسترسی به خدمات عمومی و مالی بسیار ضعیف و ناتوان باشند.

بروز و تداوم زیاد نیروی کار غیررسمی، به ویژه در بازارهای نوپا و اقتصادهای در حال توسعه، به گونه روزافزون به عنوان مانع برای توسعه پایدار شناخته می‌شود. شرکت‌های غیررسمی به اساس و ترویج مالیاتی کمک نمی‌کنند و تمایل دارند که کوچک بمانند، با بهره‌وری پایین و دسترسی محدود به منابع مالی، رشد اقتصادی در مناطق یا کشورهای دارای اقتصاد غیررسمی بزرگ به سطح پایین باقی می‌مانند. کارگران غیررسمی به دلیل اینکه قراردادهای رسمی و حمایت اجتماعی ندارند و یا سطح تحصیل پایین‌تر دارند، بیشتر از کارگران بخش رسمی فقیرند.

^۱ Oslo.

^۲ Ouagadougou.

^۳ International Monetary Fund (IMF).

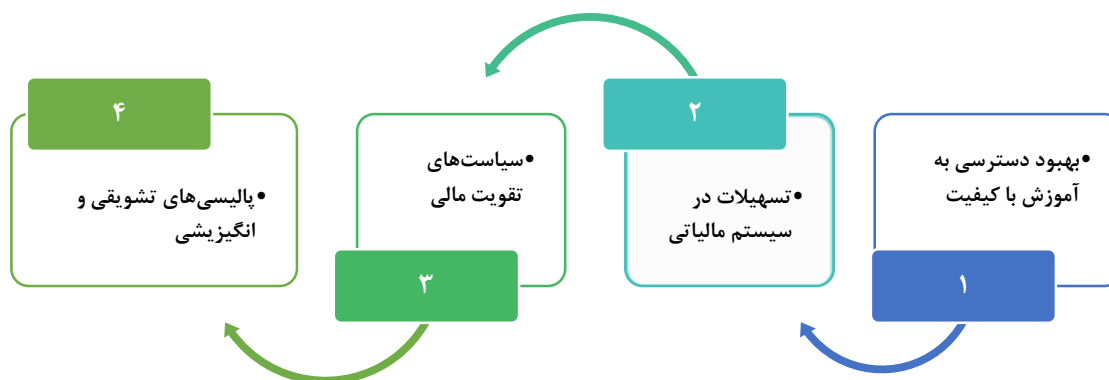
افزایش کار غیررسمی نیز با نابرابری بلند همراه می‌باشد و کارگران با مهارت‌های مشابه تمایل دارند، در بخش غیررسمی کمتر از هم‌تایان خود در بخش رسمی درآمد کسب کنند و خلأ دستمزد بین کارگران رسمی و غیررسمی در سطوح مهارت پایین بیشتر است. غیررسمی بودن پاسخی به مجموعه‌ای از ویژگی‌های نهادها بوده و هیچ راه حل عمومی وجود ندارد. به هر حال؛ تحقیقات گسترده و تجربه کشورهای دارای اقتصاد در حال توسعه و پیشرفته به یک سلسله مجموعه‌ای از اصول و رهنمودهای مشترک برای طرح و ترتیب پالیسی‌های اقتصادی مؤثر جهت بهبود در این حوزه دست یافته‌اند که ذیلاً پیشکش می‌گردد:

✓ **بهبود دسترسی به آموزش با کیفیت:** اصلاحات آموزشی با هدف افزایش برابری دسترسی و تضمین ماندن دانش‌آموزان در مکاتب و مدارس تا پایان دوره متوسطه (و فرصت‌های آموزش فنی و حرفه‌ای) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛

✓ **تسهیلات در سیستم مالیاتی:** به طور کلی تشخیص داده شده است که سیستم‌های ساده‌تر ارزش افزوده و مالیات شرکتی (بدون معافیت‌ها یا حداقل‌ها) با نرخ‌های پایین‌تر و همچنین مالیات بر حقوق پایین، به کاهش غیررسمی کمک می‌کنند. سیستم‌های حمایت اجتماعی، از جمله مالیات بر درآمد تصاعدی و حمایت از فقیرترین افراد در رسیدگی به جنبه‌های توزیعی کمک می‌کنند؛

✓ **سیاست‌های تقویت مالی:** از طریق ترویج دسترسی گسترده به خدمات مالی رسمی (یا مبتنی بر بانک) می‌تواند به کاهش فعالیت‌های غیررسمی کمک کند؛

✓ **پالیسی‌های تشویقی و انگیزشی:** مجموعه‌ای از سیاست‌های ساختاری می‌تواند به افزایش انگیزه‌ها و کاهش هزینه رسمی کمک کند. مقررات بازار کار را می‌توان برای اطمینان از انعطاف بیشتر و تسهیل ورود کارگران غیررسمی به مشاغل رسمی ساده کرد. سیاست رقابت می‌تواند با حذف انحصارها، ورود شرکت‌های کوچک را در برخی از بخش‌ها تقویت کند. حذف مقررات بیش از حد و الزامات بروکراتیک نیز کمک می‌کند.

شکل ۱: اقتصاد غیر رسمی و اشتغال

۱.۳. تحول در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای:

چنان‌که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نیروی مسلکی را برای احراز شغل، آماده کرده و توانایی‌های کاری آن‌ها را در انجام کار و شغل افزایش می‌دهد؛ ولی پل‌های ارتباطی بین مراکز آموزشی و حوزه صنعت و تولید جامعه باعث می‌شود تا نهادهای آموزشی به تربیت نیروهای بپردازند که مورد نیاز حوزه صنعت و تولید باشد.

ظرفیت بالقوه رشد اقتصادی کشور در تربیت و جذب نیروی مسلکی موجود در بازار کار می‌باشد. از سوی دیگر آموزش و کسب و کار هنگامی مؤثر به شمار می‌رود که ساختار اقتصادی کشور توان جذب افراد ماهر و مسلکی را در بخش‌های مختلف در کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت داشته باشند.

از جانب دیگر، آموزش فنی و حرفه‌ای به مقصد مرتبط کردن شناسایی با دنیای کار برای بهبود وضعیت شرایط اشتغال و کاهش بیکاری در جهان امروزی مورد استفاده قرار می‌گردد. به گونه مثال: در کشور هند از زمان شروع پلان‌گذاری این کشور در سال ۱۹۵۰ تا کنون به منظور کاهش بیکاری و ایجاد اشتغال برای نفوس جوان، سرمایه‌گذاری بالایی بر مبنای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تأکید داشته‌اند که در حال حاضر از ۵۹ مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای در سال ۱۹۵۶ به بیشتر از ۳۰۰۰ هزار مرکز افزایش یافته است.

همچنان مالزی کشوری است که توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کنار برنامه‌های متنوعی را در دستور کار خود قرار داده است.

به همین ترتیب، در امریکا، حدود ۹۰ درصد از تحلیل‌گران موافق برین‌اند که آموزش دیدگان فنی و حرفه‌ای فرصت دریافت‌های مالی بالاتری را نسبت به آموزش‌های عمومی دارند.

همچنان نتایج مطالعات و تحقیقات نشان داده است که همه کشورها، نیازمند به یک برنامه منسجم آموزشی به نحوی که در آن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به عنوان یک بخش اساسی در سیستم مربوطه در نظر گرفته شود، می‌باشند. این در حالی است که در سطح کشورهای آسیایی به‌ویژه در افغانستان نبود سیاست و الگوی مشخص اقتصاد توسعه‌ای و عدم هماهنگی تربیت نیروی بشری از جمله چالش‌های عمده بازار کار و نیروی کار عنوان می‌گردد.

نتایج یافته‌ها و تحقیقات نشان می‌دهد که تطبیق برنامه‌های فنی و حرفه‌ای در بعضی از کشورها به خصوص در کشورهای آسیایی چندان موفق نبوده‌اند که این پدیده عوامل متعددی را در خود داشته است که عمده‌ترین آن‌ها ذیلاً آرایه می‌گردد:

- عوامل اجتماعی: در بعضی کشورهای آسیایی، طرز دید منفی به کارها، مبتنی بر مهارت می‌باشد؛
- عوامل اقتصادی: توسعه و پیشرفت اقتصادی نیازمند نیروی ماهر و مسلکی بیشتر می‌باشد؛
- دولت: از آنجایی که آموزش فنی و حرفه‌ای در مقایسه با آموزش‌های عمومی پرهزینه‌تر می‌باشند. بنابراین دولت‌ها از نقش تعیین‌کننده‌ای در توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برخوردارند. طوری که منابع مالی مشخصی را باید در این مورد در نظر بگیرند؛ زیرا سرمایه‌گذاری مناسب منتج به بازدهی مناسب و بهتر خواهد شد.

۱.۴. تعادل عرضه و تقاضا در بازار کار:

در نظام اقتصادی که تعادل میان عرضه و تقاضای نیروی کار در آن در نظر گرفته شود، زمینه رشد و توسعه سریع تأمین می‌گردد. ناهماهنگی در این تعادل می‌تواند به مشکلات ناتوانی اقتصادی و افزایش فقر روبه‌رو شود. یکی از مهم‌ترین مسائلی که در اقتصاد هر کشور مطرح می‌شود، عرضه، تقاضا و تعادل در نیروی کار است. ایجاد تعادل در نیروی کار از دو بازوی اصلی عرضه و تقاضا سرچشمه می‌گیرد که عوامل بسیاری می‌تواند موجب تغییراتی در آن‌ها و در نهایت تعادل در نیروی کار شود؛ اما نکته اصلی و کلیدی در خصوص عرضه و تقاضا و تعادل در نیروی کار، ارتباط میان حوزه تربیه و حوزه جذب نیروی کار است. با توجه به تجارب کشورهای جهان، نهادهای مسئول همواره وضعیت بازار کار را تحلیل و بررسی نموده و سطح نیازمندی و تقاضای نیروی کار را به گونه دقیق مورد ارزیابی و سنجش قرار می‌دهند که معلومات تحت نام سروی عرضه و تقاضای نیروی کار راه‌اندازی می‌گردد. دلیل اساسی که اکثر نیروی کار جدیدالشمول در بازار کار جذب نمی‌گردند؛ عدم پلان انکشافی و تربیه منابع بشری می‌باشد که این وضعیت باعث بلندرفتن نرخ بیکاری و بالاخره میزان فقر می‌گردد.

۱.۵. حداقل دستمزد:

موضوع نابرابری در دسترس‌ی به فرصت‌های شغلی، درآمد، و دسترس‌ی به منابع توسعه، می‌تواند به یک چالش مهم تبدیل شود و تأثیر مستقیمی بر بازار کار در سطح کشور داشته باشد. تعیین حداقل دستمزد باید برای محقق شدن اهداف اصلی حداقل دستمزد و کاهش اثرات منفی آن همزمان با تعیین حداقل دستمزد، سیاست‌های مکمل دیگری هماهنگ و همگام با دیگر سیاست‌های اجتماعی و بازار کار در جامعه به اجرا درآید تا سطح زندگی کارگران کم‌درآمد و خانواده‌های آنان بهبود یابد. از جمله این سیاست‌ها می‌توان به معافیت‌های مالیات بر درآمد، تعیین حداقل دستمزدها در بخش‌های مختلف فعالیت‌های اقتصادی، برنامه‌های کمک به کارفرما، سیاست‌های فعال بازار کار و تعیین حداقل دستمزدهای پایین‌تر جهت گروه‌های خاص اشاره کرد؛ اما نتایج و یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، مشکلاتی که کشورهای جهان همه ساله در تعیین حداقل دستمزد با آن مواجه‌اند، مواردی به صورت زیر پیشنهاد می‌گردد:

- ✓ گروه‌های ذی‌صلاح در زمان تعیین حداقل دستمزدها باید وضعیت عمومی اقتصادی را به حساب آورند؛
- ✓ مقامات ذی‌صلاح باید مطمئن شوند که هرگونه افزایش در سطوح حداقل دستمزد اثر مضر بر تورم و اشتغال ندارد؛
- ✓ برای جلوگیری از اثرات تورمی و اثرات منفی بر اشتغال ناشی از تعیین حداقل دستمزد، باید تا آنجا که امکان دارد افزایش مزدها مرتبط با بهره‌وری باشد؛
- ✓ برای محقق شدن بهتر اهداف اصلی حداقل دستمزد و کم‌شدن اثرات منفی احتمالی، باید سیاست‌های مکمل حداقل دستمزد هماهنگ و همگام با دیگر سیاست‌های اجتماعی و بازار کار به اجرا درآید تا سطح زندگی کارگران کم‌درآمد و خانواده‌های آنان بهبود یابد؛
- ✓ چنانچه چند نرخ حداقل دستمزد برای مناطق مختلف در نظر گرفته شود تا دستمزدها با توجه به هزینه‌های زندگی در مناطق مختلف تعیین شود؛
- ✓ برای تعیین حداقل دستمزد استفاده از تجارب سایر کشورها در این زمینه می‌تواند مفید و کارساز باشد.

بخش دوم

بازار کار افغانستان

در این بخش شاخص های بازار کار افغانستان به سطح محلی و ملی ارایه گردیده است.

بازار کار افغانستان متشکل از مشخصات همچون نیروی کار جوان، نرخ بیکاری بلند، فقر کارگری، نیروی کار غیرفعال، فرار جوانان و نوجوانان، نیروی کار روستایی و غیره می باشد.

با تحولات شرایط سیاسی کشور ممکن تغییرات متنوع در شرایط بازار کار افغانستان به وجود آمده باشد. برخی از عوامل و مشخصات کلیدی شامل نیروی کار جوان، فرار نیروی کار جوان از کشور، فرصت های شغلی پایین و نرخ بلند بیکاری در وضعیت فعلی نیاز به توجه جدی و اتخاذ تصمیم لازم دارد.

۲. بازار کار افغانستان

بازار کار در افغانستان با توجه به تحریم‌های بین‌المللی، منجمد ماندن ذخایر ارزی، کاهش کمک‌های خارجی و... دچار یک‌سری مشکلات و چالش‌های بوده که این عوامل بر فرایند بازار کار اثر گذاشته و باعث میزان رشد بیکاری در کشور گردیده است.

همچنین، از آنجایی که افغانستان برای بسیاری از منابع خود به بیرون وابسته است، تغییرات در روابط بین‌المللی می‌تواند تأثیر زیادی بر بازار کار این کشور داشته باشد. به طور کلی، وضعیت فعلی افغانستان نشان‌دهنده یک بازار کار نامنظم و ناپایدار است که نیازمند توجه جدی و تدابیر اقتصادی و سیاسی برای بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی جامعه می‌باشد.

۲.۱. پیشینه رشد اقتصادی افغانستان و ایجاد کار:

رشد اقتصادی (رشد تولید ناخالص داخلی) طی سال‌های گذشته نوسانات متنوع را همراهی کرده است. رشد اقتصادی بعد از سال‌های ۱۳۹۱ تقریباً رو به کاهش بوده؛ ولی نرخ رشد اقتصادی در بازار کار افغانستان تأثیرات چشم‌گیر نداشته است. بیشتر نرخ رشد اقتصادی اسمی بوده و اکثراً پایدار نبوده که علت‌های آن شامل شرایط اقلیمی، زراعت، کمک‌های بین‌المللی، عاید سرانه و فقر، تجارت و فعالیت سکتور خدماتی بوده است.

نتیجه تحلیل آمار و ارقام احصایی‌ی نشان می‌دهد که رابطه مثبت منطقی نسبتاً ضعیف، حدود ۷ درصد میان رشد اقتصادی و ایجاد کار طی سال‌های گذشته در افغانستان وجود داشته است. با وصف اینکه نرخ رشد اقتصادی بین سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۳۹۹ یک رقم رشد داشته است؛ ولی سهم رشد اقتصادی در ایجاد کار و اشتغال بسیار پایین بوده است.

با توجه به این وضعیت می‌توان گفت که طی سال‌های گذشته کارهای اقتصادی اکثراً بر مبنای نیروی کار (کاربر) نه؛ بلکه بر مبنای سرمایه (سرمایه‌بر) تدوین و تطبیق گردیده است. از طرف دیگر، باورها بر این است که یکی از عوامل رشد اقتصادی افغانستان کمک‌های بین‌المللی بوده؛ ولی نظر به تحلیل ارقام نقش این کمک‌ها در بازار کار افغانستان تنها حدود ۱۲ درصد می‌رسید.

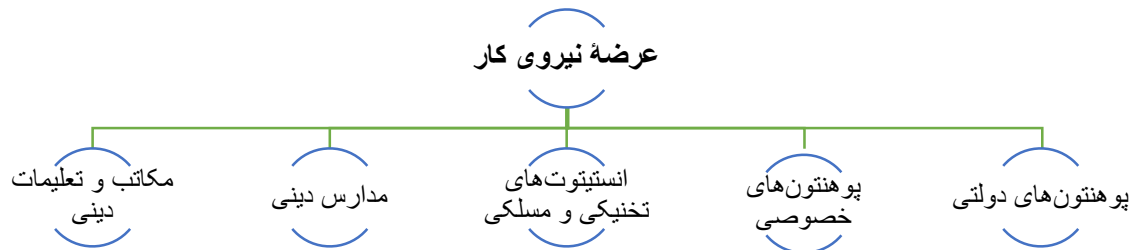
مشخصه دیگر بازار کار، نرخ بیکاری بلند، نرخ مشارکت پایین نیروی کار و میزان پایین رشد سکتور خصوصی و مهاجرت نیروی کار از کشور، شرایط اقتصادی کار را در افغانستان به چالش روبه‌رو کرده است. همچنان در افغانستان دامنه و فعالیت‌های اقتصاد غیررسمی گسترده می‌باشد، بنابراین؛ عدم پالیسی بیمه کارگری، استخدام افراد خارجی و استخدام نیروی کار در مقابل مزد کم نیز از جمله موضوعات مهم در اقتصاد غیررسمی بوده و نیاز به غور و بررسی بیشتر می‌باشد.

۲.۲. عرضه نیروی کار:

تربیه نیروی بشری در افغانستان معمولاً از مکاتب و مدارس آغاز شده و الی پوهنتون و مدارس دینی به سطح تحصیلات عالی در داخل و خارج کشور فارغ می‌گردند. در سیستم تحصیلی و تعلیمی افغانستان نیروی بشری به درجه‌های بکلوریا، فوق بکلوریا، لیسانس، ماستری و دکتورا تربیه می‌گردند. طبق آمارهای احصایی‌ی، حدود ۴ هزار نیروی بشری جدید سالانه

۱ GDP.

شامل بازار کار می‌گردند، از بازار کار افغانستان، هیچگاهی میزان تربیه نیروی کار در کشور سنجش نگردیده و تمام رشته‌هایی که در آن نیروی کار تربیه می‌گردند، مطابق به نیازسنجی و سروی که قبلاً صورت گرفته باشد نبوده، بنابراین کتله بزرگی از فارغان جدید کار پیدا نکرده و مدت‌ها بیکار می‌مانند.

شکل ۲: عرضه نیروی کار

۲.۳. تقاضا و جذب نیروی کار:

بازار کار در افغانستان دارای سه حوزه عمده جذب نیروی بشری می‌باشد که در ذیل ارایه می‌گردد:

۱. **سکتور عامه:** سکتور عامه از جمله ساحه نیازمند نیروی بشری می‌باشد که شامل تمام وزارت‌ها / ادارات امارتی بوده که افراد به گونه ملکی و یا نظامی شامل به کار می‌گردند. میزان جذب نیروی بشری در سکتور عامه نسبت به سایر سکتورها به‌ویژه سکتور خصوصی پایین می‌باشد. این سکتور بیشتر نقش تسهیل و مدیریت‌کننده برای تمام فعالیت‌های اقتصادی سکتورهای دیگر را دارد؛
۲. **سکتور خصوصی:** چرخش و فعالیت سکتور خصوصی بستری برای ایجاد کار و جذب نیروی بشری بیشتر می‌باشد. در افغانستان این سکتور از سال‌های قبل تا هنوز عطف توجه جدی نبوده و بنابراین میزان رشد آن کم بوده است. اکنون امارت اسلامی افغانستان تعهد دارد زمینه سرمایه‌گذاری و رشد سکتور خصوصی را از طریق تطبیق پالیسی‌ها و استراتژی‌های مشخص در سطح کشور تأمین نماید؛
۳. **مؤسسات غیر امارتی:** بخش دیگری که در پهلوی سکتور عامه در فعالیت‌های انکشافی فعالیت دارند، مؤسسات داخلی و خارجی می‌باشند و این سکتور نیز نیازمند نیروی بشری ملکی و متخصص بازار کار می‌باشند.

شکل ۳: تقاضا و جذب نیروی کار

سنجش میزان تقاضا در بازار کار یک بحث مهم می‌باشد. طوری که به گونهٔ سالانه و یا هر پنج‌سال بعد نیاز است تا سطح نیازمندی به نیروی بشری سکتورهای اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته و مطابق آن استراتژی ملی تربیهٔ نیروی بشری ترتیب گردد تا باشد نهادهای آموزشی و تحصیلی مطابق استراتژی متذکره به تربیهٔ نیروی بشری بپردازند. چنان که در افغانستان در این مورد تصمیم لازم اتخاذ نگردیده است.

با توجه به اینکه میزان عرضه و تقاضا در بازار کار افغانستان شناسایی و پیش‌بینی نگردیده است بناءً این مسأله باعث مشبوعیت بازار کار در رشته‌های مختلف گردیده است.

۲.۴. شیوه استخدام:

شیوه استخدام نقش مهمی را در اشتغال‌زایی ایفا می‌نماید، با ایجاد سیستم مناسب و کارا برای جذب نیروی بشری، می‌توان فرصت کاری و اشتغال جدید فراهم کرد. این امر از طریق تأسیس و توسعه سکتور خصوصی (تجارتی، صنعتی و خدماتی) امکان‌پذیر است.

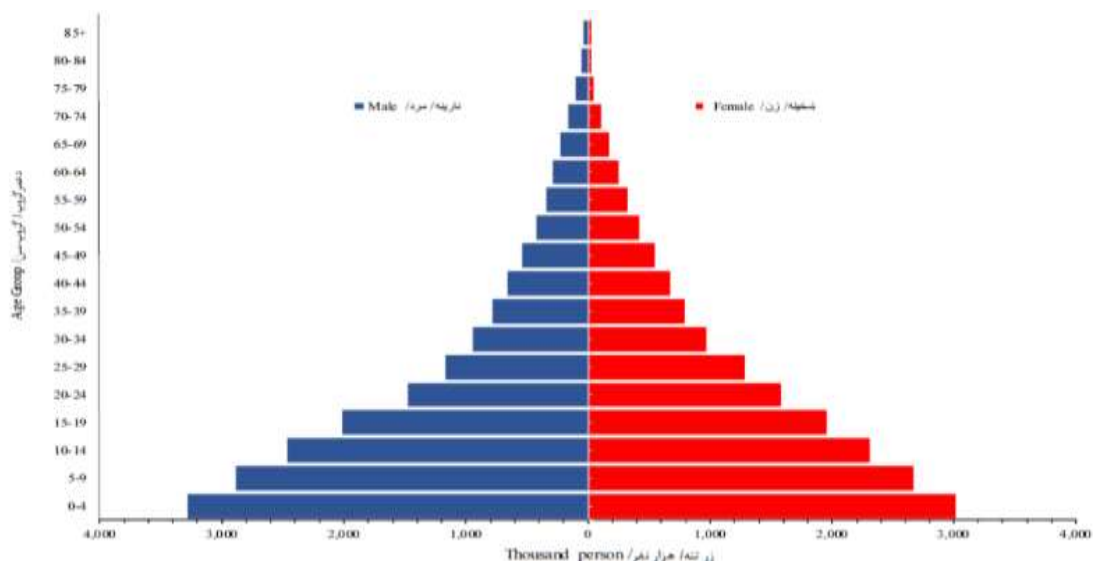
شیوه استخدام شامل اعلان شغل، انتخاب نیروی کار، ارزیابی مهارت‌ها، توانمندی‌ها و ایجاد قراردادهای کاری می‌باشد. با پروسه استخدام مناسب، سازمان‌ها می‌توانند نیروی متخصص و مؤثر را استخدام کنند که این امر به تولید و افزایش فعالیت‌ها و در نتیجه اشتغال‌زایی منجر می‌شود. همچنین استخدام افراد با توانمندی‌ها و مهارت‌های متناسب با نیازهای بازار کار، باعث بهبود بهره‌وری و افزایش کیفیت کار و خدمات می‌شود.

قبلاً شیوه استخدام در کشور بر مبنای شایستگی و لیاقت، به اساس انجام پروسه رقابت آزاد نهادینه گردیده بود؛ ولی در تطبیق آن بنابر عدم شفافیت مشکلات وجود داشت. اکنون نیز لازم دیده می‌شود تا پروسه متذکره به منظور دستیابی به اهداف تعیین‌شده وزارت‌ها و ادارات امارتی با در نظر داشت اعتدال و شفافیت دوباره مورد تطبیق قرار گیرد.

۲.۵. نفوس افغانستان:

افغانستان از جمله کشورهای دارای نفوس جوان به شمار می‌رود و داشتن نیروی جوان یک فرصت خوب در اقتصاد می‌باشد. در صورت مدیریت نفوس جوان (تأمین شرایط تعلیم، تحصیل و کار) این یک فرصت بالقوه بوده؛ ولی اگر در این عرصه توجه صورت نگیرد، ممکن به یک چالش بالقوه - که مدیریت آن زمانگیر خواهد بود - مبدل گردد.

چنان‌که در حال حاضر نفوس افغانستان نزدیک به ۳۵ میلیون تن می‌رسد. از این میان حدود نزدیک به ۵۰ درصد بین سنین ۱۵ الی ۶۵ سال، حدود ۴۷ درصد پایین سن ۱۵ سال و حدود سه درصد بالای سن ۶۵ سال می‌باشد. دیده می‌شود که نفوس زیر سن ۱۵ و دارای سن کار نزدیک به ۹۷ درصد بوده که این نشان‌دهنده نیروی جوان می‌باشد. بحث مهم اینکه، فیصدی وابسته نفوس در هر مرحله سنی بلند بوده طوری که وابسته نفوس به سطح ملی حدود ۵۰ درصد می‌رسد.

گراف ۱: نفوس افغانستان

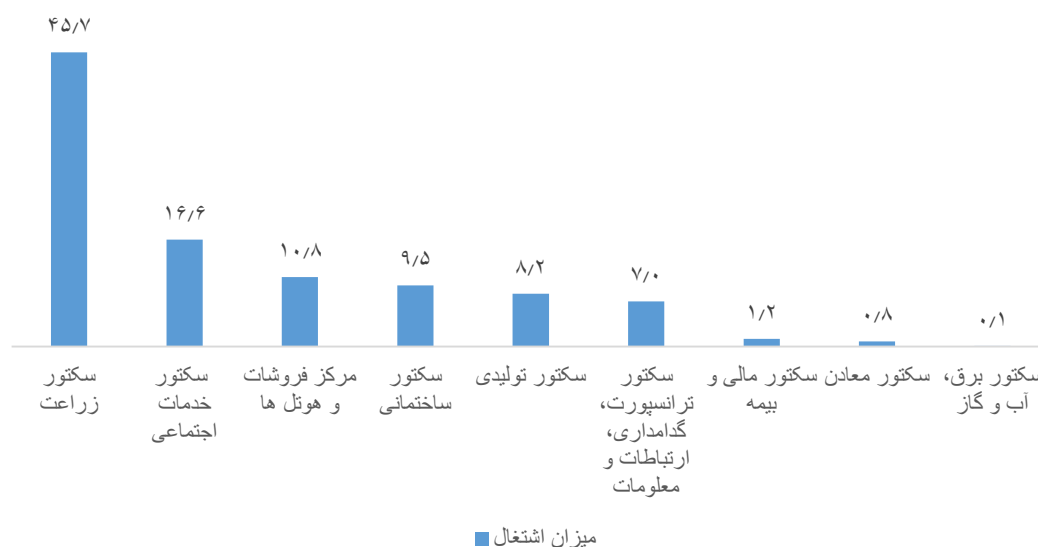
۲.۶. مشخصات نیروی کار:

با توجه به آخرین ارقام احصائیوی، نرخ مشارکت نیروی کار در کشور به ۴۱/۹ درصد و نسبت اشتغال بر نفوس به ۳۴/۱ درصد می‌رسد. از جمله ۲/۵ درصد کارگر فامیلی، ۱۳/۳ درصد کارگر روزمزد، ۴۷/۸ درصد کارگر مستقل، ۸.۹ درصد کارکنان با مزد و معاش دولتی، ۷ درصد کارکنان با مزد و معاش سکتور خصوصی و حدود ۱/۶ درصد کارفرمایان احتوا می‌نماید. نرخ بیکاری حدود ۱۹ درصد بوده که این وضع در شهرهای کشور بشتر می‌باشد، چنان که نرخ بیکاری در شهرها حدود ۲۱ درصد و در دهات ۱۸ درصد می‌باشد. از سوی دیگر، نرخ بیکاری در فصل‌های سال نیز تغییر می‌نماید، طوری که میزان بیکاری در فصل زمستان حدود ۲۷ درصد بوده، این در حالی است که نرخ بیکاری در فصل‌های بهار، تابستان و خزان به ترتیب ۱۵ درصد، ۱۱ درصد و ۲۱ درصد می‌باشد.

۲.۷. اشتغال به تفکیک سکتورهای اقتصادی:

سکتورهای اقتصادی جذب نیروی کار در افغانستان شامل سکتور زراعت، خدمات اجتماعی، مرکز فروشات و هتل‌ها، ساختمان‌سازی، تولیدی، ترانسپورت، گدام‌داری، ارتباطات، معلومات، مالی و بیمه، معادن، برق، آب و گاز می‌باشد. از آنجایی که اقتصاد افغانستان نسبتاً زراعتی بوده و مردم بیشتر در این سکتور مشغول به کار هستند. چنان که میزان اشتغال در سکتور زراعت حدود ۴۶ درصد، در سکتور خدمات اجتماعی حدود ۱۷ درصد، در سکتور مرکز فروشات و هتل‌ها ۱۰/۸ درصد، در سکتور ترانسپورت، گدام‌داری، ارتباطات و معلومات حدود ۷ درصد، در سکتور مالی و بیمه حدود ۱/۲ درصد، در سکتور معادن حدود ۰/۸ درصد و در سکتور برق، آب و گاز حدود ۰/۱ درصد می‌باشد.

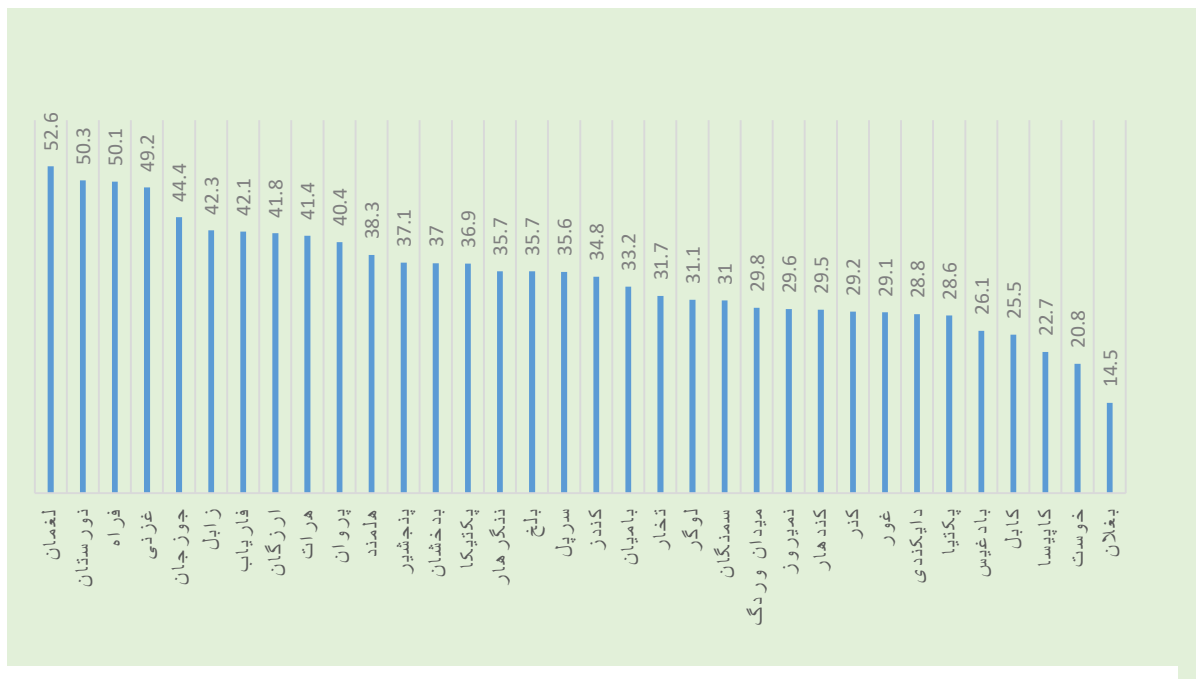

گراف ۲: اشتغال به تفکیک سکتورهای اقتصادی

۲.۸. وضعیت اشتغال در سطح ولایات افغانستان

۲.۸.۱. نسبت اشتغال بر نفوس:

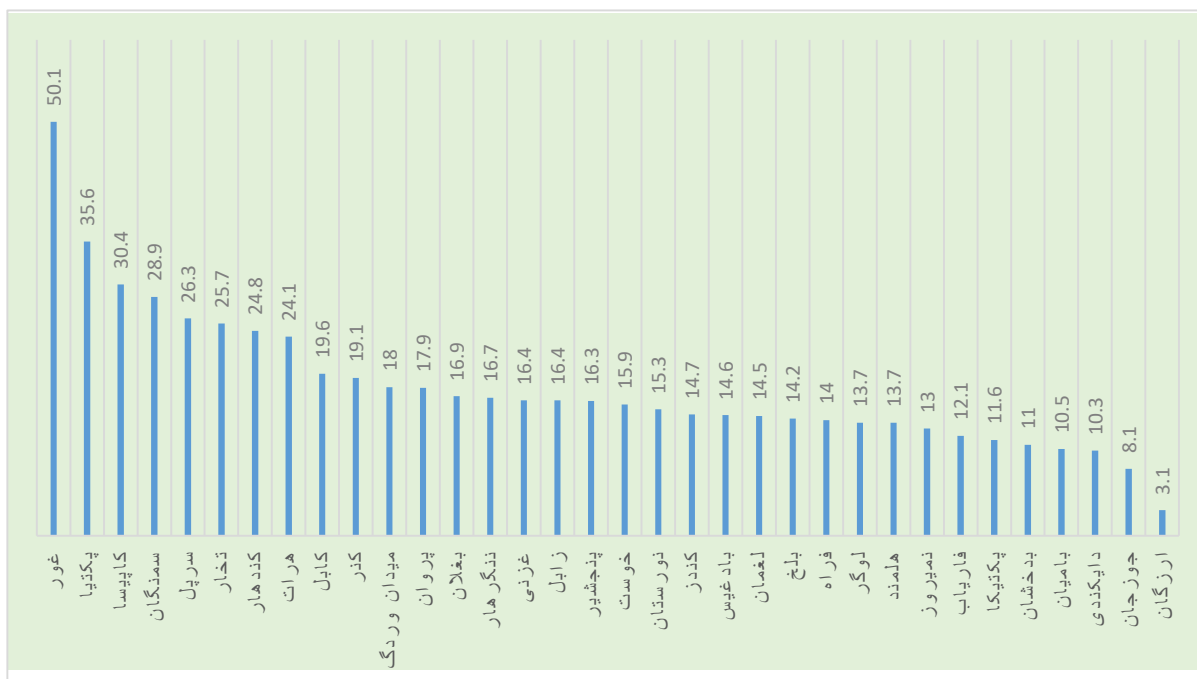
نسبت اشتغال در سطح ولایات به گونه‌ای تفاوت بیشتر دارند. طوری که ولایت لغمان و نورستان بیشترین میزان اشتغال در سطح ولایات را دارند، دلیل عمده آن را می‌توان فعالیت در حوزه‌های زراعتی و جنگلات حساب نمود. از میان ولایات سطح اشتغال در ولایات بغلان و خوست پایین می‌باشد.

گراف ۳: فیصدی نسبت اشتغال بر نفوس در سطح ولایات

۲.۸.۲. میزان بیکاری:

ولایات غور و پکتیا بیشترین نرخ بیکاری را در بین ولایات کشور دارند. دلایل عمده آن را می‌توان عدم فرصت‌های رشد سکتور زراعت و سطح پایین اقتصادی مردم این ولایات ذکر کرد.

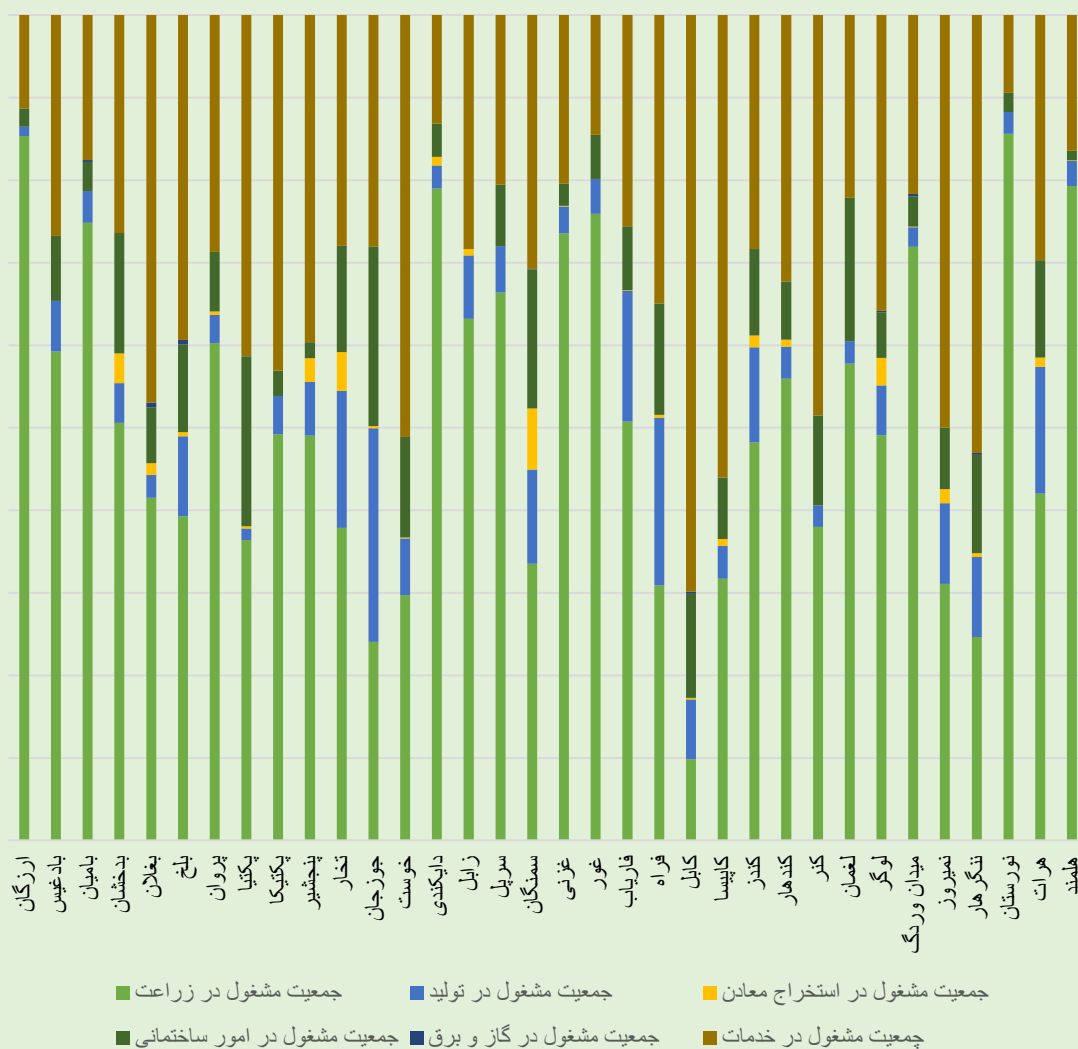
گراف ۴: فیصدی نرخ بیکاری در سطح ولایات

۲.۸.۳. اشتغال به اساس سکتورهای اقتصادی:

سکتورهای اقتصادی که نقش عمده در بازار کار ولایات افغانستان ایفا نموده‌اند، شامل سکتورهای زراعت، تولید، معادن، خدمات، ساختمانی، گاز و برق می‌باشد. چنان‌که ارقام احصایی‌ی نشان می‌دهد نقش سکتور زراعت در اشتغال نفوس ولایات بیشتر و قابل توجه بوده و در رده دوم سکتور خدمات قرار گرفته است و بالتربیب سکتور تولید و ساختمان و معادن نقش نسبتاً کمتر دارند.

در سکتور زراعت، بیشتر نفوس ولایات ارزگان، نورستان، هلمند، دایکندی، غزنی، بامیان و میدان وردگ مصروف‌اند. در سکتور خدمات بیشتر مردم در ولایات کابل، ننگرهار، بلخ، خوست، کاپیسا و کنر فعالیت دارند و به همین ترتیب در سکتورهای معادن، ساختمانی و تولید، مردم همه ولایات به سطح پایین کار می‌کنند.

اشتغال به اساس سکتورهای اقتصادی

گراف ۵: اشتغال به اساس سکتورهای اقتصادی

شماره	ولایت	جمعیت مشغول در زراعت	جمعیت مشغول در تولید	جمعیت مشغول در استخراج معادن	جمعیت مشغول در امور ساختمانی	جمعیت مشغول در گاز و برق	جمعیت مشغول در خدمات	فیصدی جمعیت مشغول در زراعت	فیصدی جمعیت مشغول در تولید	فیصدی جمعیت مشغول در استخراج معادن	فیصدی جمعیت مشغول در امور ساختمانی	فیصدی جمعیت مشغول در گاز و برق	فیصدی جمعیت مشغول در خدمات
۱	اړگو نا	88640	1168	0	2299	0	11753	3.49%	0.26%	0.00%	0.44%	0.00%	0.59%
۲	ب لغیس	36609	3802	0	4852	0	16546	1.44%	0.83%	0.00%	0.93%	0.00%	0.84%
۳	ب ل نا	69241	3546	0	3259	235	16241	2.72%	0.77%	0.00%	0.62%	4.05%	0.82%
۴	بنده نا	107196	10215	7585	30906	0	55941	4.22%	2.23%	16.43%	5.90%	0.00%	2.83%
۵	بغلان	32682	2166	1149	5320	431	36989	1.29%	0.47%	2.49%	1.02%	7.43%	1.87%
۶	بلخ	116638	28830	1441	31605	1558	116910	4.59%	6.30%	3.12%	6.03%	26.86%	5.91%
۷	پروان	111252	6312	759	13305	0	52984	4.38%	1.38%	1.64%	2.54%	0.00%	2.68%
۸	پکتیا	27369	1066	191	15493	0	31086	1.08%	0.23%	0.41%	2.96%	0.00%	1.57%
۹	پکتیا	57317	5395	0	3575	0	50176	2.26%	1.18%	0.00%	0.68%	0.00%	2.54%
۱۰	پنجشیر	21634	2890	1262	859	0	17482	0.85%	0.63%	2.73%	0.16%	0.00%	0.88%
۱۱	پکتیا	68992	30194	8558	23475	0	50911	2.71%	6.59%	18.54%	4.48%	0.00%	2.57%
۱۲	چو نا	33232	35772	348	30064	0	38726	1.31%	7.81%	0.75%	5.74%	0.00%	1.96%
۱۳	خوست	18916	4372	68	7747	0	32523	0.74%	0.95%	0.15%	1.48%	0.00%	1.64%
۱۴	دایکندي	57997	2028	768	2987	0	9633	2.28%	0.44%	1.66%	0.57%	0.00%	0.49%
۱۵	زابل	32614	3965	405	1	0	14618	1.28%	0.87%	0.88%	0.00%	0.00%	0.74%
۱۶	سپدل	75713	6398	0	8508	0	23436	2.98%	1.40%	0.00%	1.62%	0.00%	1.18%
۱۷	س گ نا	23123	7852	5121	11587	49	21207	0.91%	1.71%	11.09%	2.21%	0.84%	1.07%

۱۸	غزنی	273962	12140	260	9996	0	76144	10.78%	2.65%	0.56%	1.91%	0.00%	3.85%
۱۹	غور	90957	5053	27	6401	0	17361	3.58%	1.10%	0.06%	1.22%	0.00%	0.88%
۲۰	فاریاب	129544	40431	216	19780	0	65333	5.10%	8.83%	0.47%	3.77%	0.00%	3.30%
۲۱	فراه	40248	26437	471	17572	0	45497	1.58%	5.77%	1.02%	3.35%	0.00%	2.30%
۲۲	کابل	74190	54635	1611	95090	2125	526941	2.92%	11.93%	3.49%	18.14%	36.63%	26.63%
۲۳	کاپیسا	18206	2308	475	4274	0	32188	0.72%	0.50%	1.03%	0.82%	0.00%	1.63%
۲۴	کندهار	90514	21568	2712	19645	0	53201	3.56%	4.71%	5.87%	3.75%	0.00%	2.69%
۲۵	کنه و	109343	7570	1669	13713	0	63155	4.30%	1.65%	3.61%	2.62%	0.00%	3.19%
۲۶	کونړ	24762	1700	0	7074	32	31630	0.97%	0.37%	0.00%	1.35%	0.55%	1.60%
۲۷	لمړۍ	68379	3208	0	20576	0	26192	2.69%	0.70%	0.00%	3.93%	0.00%	1.32%
۲۸	لوگر	50583	6247	3457	5644	222	36929	1.99%	1.36%	7.49%	1.08%	3.83%	1.87%
۲۹	مېخا وردگ	93779	3059	84	4790	366	28268	3.69%	0.67%	0.18%	0.91%	6.31%	1.43%
۳۰	دخيرو	7666	2416	418	1839	0	12335	0.30%	0.53%	0.91%	0.35%	0.00%	0.62%
۳۱	ننگر و	86034	33839	1652	41638	783	185267	3.39%	7.39%	3.58%	7.94%	13.50%	9.36%
۳۲	نورته نا	37500	1145	0	1025	0	4120	1.48%	0.25%	0.00%	0.20%	0.00%	0.21%
۳۳	هرات	202179	73951	5360	56752	0	142798	7.96%	16.15%	11.61%	10.83%	0.00%	7.22%
۳۴	طخا	164419	6301	102	2448	0	34069	6.47%	1.38%	0.22%	0.47%	0.00%	1.72%
جوع		2541430	457979	46169	524099	5801	1978590	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

جدول ۱: اشتغال به اساس سکتور های اقتصادی

۳. چالش‌های عمده بازار کار افغانستان:

سال‌هاست که بازار کار افغانستان به چالش‌های عمده روبه‌رو می‌باشد؛ ولی تا هنوز راه حل همه‌شمول و قابل تطبیق در این قسمت شناسایی و ارایه نگردیده است که عمده‌ترین چالش بازار کار افغانستان شامل موضوعات ذیل می‌باشد:

✓ عدم پلان ملی تربیه نیروی بشری در سطح کشور؛

✓ عدم سروی عرضه و تقاضای نیروی بشری در سطح کشور؛

✓ غیرمعیاری بودن نصاب و سیستم تعلیمی و تحصیلی در سطح کشور؛

✓ عدم موجودیت کمیته عالی تحصیلی و تعلیمی در سطح کشور؛

✓ عدم مکانیزم و سازوکار نظارتی از محصلین و متعلمینی که در بیرون از کشور تربیه می‌گردند؛

✓ توجه پایین به تربیه نیروی فنی و حرفه‌ای؛

✓ عدم تعیین حداقل مزد روزافزون فقر کارگری؛

✓ تطبیق پروژه‌های سرمایه‌بر؛

✓ استخدام افراد خارجی؛

✓ غیرفعال بودن پروسه استخدام از طریق رقابت آزاد.

علاوه بر آنچه تذکر رفت ممکن است چالش‌های فراوان دیگری نیز در بازار کار افغانستان وجود داشته باشد؛ ولی عمده‌ترین آن در فوق ذکر گردید که هرکدام نیاز به اتخاذ تصمیم لازم را دارد تا باشد که فرصت‌های شغلی را برای اتباع کشور فراهم نموده و از این طریق سطح اقتصادی مردم و جامعه رشد نموده و بلند برود.

۴. پیشنهادات:

با توجه به وضعیت بازار کار افغانستان و تجارب موفق کشورهای جهان، پیشنهادات ذیل جهت بهبود شرایط بازار کار در کشور ارائه می‌گردد:

راه‌اندازی سروی میزان عرضه و تقاضای نیروی بشری در سطح کشور؛

ترتیب و تطبیق پلان ملی تربیه نیروی بشری در سطح کشور؛

تعیین کمیته عالی تحصیلی و تعلیمی در سطح کشور؛

معماری‌سازی نصاب تحصیلی و تعلیمی در سطح کشور؛

تقویت پروسه تربیه نیروی فنی و حرفه‌ای؛

تطبیق برنامه‌های کاربر و اشتغال‌زا در سطح کشور؛

فعال‌سازی پروسه استخدام از طریق رقابت آزاد؛

استخدام افراد ماهر و مسلکی داخلی.

نتیجه‌گیری:

نوشته کنونی تحت عنوان «چشم‌انداز اقتصادی کار افغانستان» به هدف ایجاد تصویر واضح از سکتورهای مرتبط به اقتصاد و کار در دو بخش (اقتصاد بازار کار و بازار کار افغانستان) ترتیب گردیده تا در تصمیم‌گیری‌های کلان ملی در سطح کشور و به نظام امارت اسلامی افغانستان همکاری همه‌جانبه نماید.

در این چشم‌انداز موضوعات مهمی چون: رشد اقتصادی و ایجاد کار، اقتصاد غیررسمی و اشتغال، تحول در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، تعادل عرضه و تقاضا در بازار کار، حداقل دستمزد، بازار کار افغانستان، پیشینه رشد اقتصادی افغانستان و ایجاد کار، عرضه نیروی کار، تقاضا و جذب نیروی کار، شیوه استخدام، نفوس افغانستان، مشخصات نیروی کار، اشتغال به تفکیک سکتورهای اقتصادی، وضعیت اشتغال در سطح ولایات افغانستان، نسبت اشتغال بر نفوس، اشتغال به اساس سکتورهای اقتصادی، چالش‌های عمده بازار کار افغانستان مورد بررسی و دقت‌نظر قرار گرفته است که مطالعه این چشم‌انداز می‌تواند ما را در قسمت فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد کار در آینده افغانستان کمک کند و مورد استفاده بیشتر و بهتر قرار گیرد.

همچنان در این سند تلاش شده است تا پهنوهای متنوع سکتورهای اشتغال‌زا مورد مطالعه قرار گیرد تا با برنامه‌ریزی‌های آتی ادارات مرتبط به سکتورهای عامه و خصوصی که در قسمت ایجاد کار و رشد تولیدات داخلی، بلندبردن سطح صادرات کمک می‌کند، مؤثر تمام شود، روی این ملحوظ، سند چشم‌انداز اقتصادی کار افغانستان، پس از بررسی و ارزیابی، توجید و تحلیل، بازنگری و ویرایش برای سال ۱۴۴۵ ترتیب و خدمت مقام محترم تقدیم است.

تأیید کننده:

الحاج قاری دین محمد حنیف

وزیر اقتصاد

ترتیب کننده:

خیرالله خیرخواه

رئیس پالیسی و استراتژی اقتصادی

ضمیمه: سنجش رابطه منطقی رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال.

سالها	رشد اقتصادی (x)	نرخ اشتغال (y)	x.y	X ²	Y ²
1387	3.9	47	183.3	15.21	2209
1388	21.4	47	1005.8	457.96	2209
1389	14.4	47	676.8	207.36	2209
1390	0.4	47.2	18.88	0.16	2227.84
1391	12.8	47.5	608	163.84	2256.25
1392	5.6	47.7	267.12	31.36	2275.29
1393	2.7	48	129.6	7.29	2304
1394	1.5	48	72	2.25	2304
1395	2.3	47	108.1	5.29	2209
1396	2.7	48	129.6	7.29	2304
1397	2	45.7	91.4	4	2088.49
1398	4.03	4.9	19.747	16.2409	24.01
1399	-1.9	41	-77.9	3.61	1681
TOTAL	72	566	3232	922	26301

جدول ۲: ضمایم

$$r = \frac{(n)(\text{Total of } x.y) - (\text{Total of } x)(\text{Total of } Y)}{\sqrt{(n)(\text{Total of } y^2) - (\text{Total of } y)^2} \sqrt{(n)(\text{Total of } x^2) - (\text{Total of } x)^2}}$$

$$r = 0.2611$$

$$r^2 = 0.067 = 7\%$$

منابع:

۱. برآورد نفوس سال ۱۴۰۲، اداره ملی احصائیه و معلومات؛

۲. سروی عاید، مصرف و نیروی کار سال ۱۳۹۹ اداره ملی احصائیه و معلومات؛

۳. چشم‌انداز انکشاف اقتصادی و اجتماعی ۲۰۱۹، وزارت اقتصاد؛

۴. برگزیده شاخص‌های اقتصادی وزارت اقتصاد، ۱۳۹۷؛

۵. *World employment social outlook ۲۰۲۰*, ILO

۶. <https://www.enterprise-development.org/what-works-and-why/evidence-framework/link-between-employment-and-economic-growth/>

۷. *International Monetary Fund (IMF)*

۸. *Technical and Vocational Training or Education (s)*

۹. www.ilo.org/ilostat

Islamic Emirate of Afghanistan
Ministry of Economy
Directorate of Economic Policy & Strategy

Afghanistan
Economic
Labour Market Outlook

2023